

Nr 437.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag angående inkomstberäkningar för 1920 års tilläggsstat och 1921 års riksstat m. m.; given Stockholms slott den 4 juni 1920.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t, med återkallande av tidigare gjorda förslag i den mån de strida mot de här nedan framställda, föreslå riksdagen

A) beträffande tilläggsstaten för år 1920
upptaga de under rubriken »Uppbörd i statens verksamhet» uppförda inkomstitlarna med följande belopp, nämligen:

1. Bidrag till försäkringsinspektionen.....	kronor	60,000
2. Avgifter för granskning av biografbilder	»	30,000
3. Inkomst av myntning och justering	»	84,000
4. Patent- och varumärkes- samt registrerings- avgifter	»	550,000
5. Bidrag till bankspektionen	»	70,650
6. Denatureringsavgifter	»	55,000;

B) beträffande riksstaten för år 1921
ej mindre utesluta de i statsverkspropositionen upptagna inkomstitlarna »Bevillning av fast egendom samt av inkomst, *bevillning*», å 4,600,000 kronor och »Punschskatt, *bevillning*», å 1,500,000 kronor
än även uppföra nedannämnda inkomstitlar på följande sätt,
nämligen:

dels bland »Egentliga statsinkomster»

under »I. Skatter»:

3.	<i>Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:</i>		
	a. Inkomst- och förmögenhetsskatt, <i>bevillning</i> :		
	α. Skatt å inkomst och förmögenhet	246,500,000	
	β. B-skatt å aktiebolag m. fl.	5,500,000	252,000,000
	b. Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, <i>bevillning</i>	200,000	
	c. Stämpelmedel, <i>bevillning</i>	55,000,000	
	d. Lastpenningar, <i>bevillning</i>	800,000	
	e. Hyresvärdestegringskatt, <i>bevillning</i>	6,500,000	

4.	<i>Tullar och acciser:</i>		
	a. Tullmedel, <i>bevillning</i>	105,000,000	
	c. Tobaksskatt, <i>bevillning</i>	38,600,000	

och under »III. Inkomster av postsparbanksrörelsen» 718,995

dels bland »Inkomster av statens produktiva fonder»:
under »I. Statens affärsverksamhet»:

1.	<i>Postverket:</i>		
	inkomster, <i>bevillning</i>	78,200,000	
	driftkostnader	74,000,000	
	överskott		4,200,000
2.	<i>Telegrafverket:</i>		
	inkomster	90,000,000	
	driftkostnader	87,000,000	
	överskott		3,000,000
3.	<i>Statens järnvägar:</i>		
	inkomster	345,000,000	
	driftkostnader	345,000,000	
	överskott		— —
4.	<i>Statens vattenfallsverk:</i>		
	a. Statens kanalverk:		
	inkomster	1,250,000	
	driftkostnader	1,050,000	
	överskott		200,000

b. Statens kraftverk:		
inkomster	14,750,000	
driftkostnader	8,450,000	
överskott		6,300,000
c. Statens vattenfallsverks fastighetsförvaltning:		
inkomster	400,000	
driftkostnader	200,000	
överskott		200,000

Säger för statens vattenfallsverk:

inkomster	16,400,000	
driftkostnader	9,700,000	
överskott		6,700,000

5. *Statens domäner:*

inkomster	68,000,000	
driftkostnader	34,617,000	
överskott		33,383,000

*dels ock bland »I anspråk tagna kapitaltillgångar»:
under »II. Uppkomna av lånemedel»:*

2. Återbetalning av vissa under fjärde huvudtiteln och titeln »Förslag till statsverket» å 1918 års tilläggsstat anvisade anslag	6,323,905;
--	------------

C) anvisa

dels å tilläggsstaten för år 1920 bland »Utgifter för kapitalökning» under titel »Tillfällig försträckning åt postverket» för täckande av nämnda verks driftförlust under år 1920 ett förslagsanslag, högst, att utgå av tillfälliga lånemedel, å kronor 4,200,000;

dels ock å riksstaten för år 1921 bland »Utgifter för kapitalökning», att täckas av andra statsinkomster än lånemedel, under titel »Återbetalning av tillfälliga lånemedel»,

ej mindre till återbetalning av tillfällig försträckning åt postverket för täckande av verkets driftförlust under år 1920 ett förslagsanslag, högst, att av verkets överskott direkt utgå, å kronor 4,200,000,

än även till återbetalning av vissa under fjärde huvudtiteln och titeln »Förslag till statsverket» å 1918 års tilläggsstat anvisade anslag ett förslagsanslag, högst å kronor 6,323,905;

samt

D) besluta, att inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1921 skall utgå med 185 procent av de i 19 § förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt stadgade grundbelopp.

GUSTAF.

Rickard Sandler.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 juni 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,
Statsråden: OLSSON,
 SANDLER,
 NOTHIN,
 NILSSON,
 ERIKSSON,
 SVENSSON,
 HANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anförde t. f. chefen för finansdepartementet, statsrådet Sandler:

Jag anhåller nu att få för Kungl. Maj:t anmäla vissa frågor rörande beräkningarna av statsverkets inkomster för reglerande av 1920 års tilläggsstat och 1921 års riksstat.

Därvid erinrar jag till en början om, att under åtskilliga år förändringarna under riksdagens lopp i de vid riksdagens början framlagda statförslagen varit så betydande, att Kungl. Maj:t inemot tiden för riksdagens avslutande funnit erforderligt att framlägga fullständigt nya inkomstberäkningar. Under fjolåret ansågs emellertid ett dylikt förfarande, som ju förutsätter att så gott som alla på budgeten inverkan beslut redan fattats, icke erforderligt. Icke heller i år torde en dylik fullständig omräkning av budgetens inkomstsidor vara nödvändig. Det synes då ändamålsenligare att utan ytterligare tidsutdräkt för riksdagen framlägga

de förslag till ändring i vissa delar av inkomstberäkningarna, som för-
anledas av avgivna propositioner samt av vissa i riksdagen fattade eller
förestående beslut.

Härvid yppar sig visserligen den svårigheten, att det på bud-
getställningen kanske allra mest inverkan de spörsmålet, nämligen frågan
om dyrtidstillägg för åren 1920 och 1921 åt befattningshavare i statens
tjänst m. fl., ännu icke av riksdagen avgjorts. Statsutskottet, som för-
beredelsevis behandlat frågan, har emellertid nu avgivit utlåtande i ämnet.
Av utlåtandet framgår, att de grunder för dyrtidstilläggsens beräkning,
som utskottet förordar, skulle draga en ökad kostnad — i jämförelse
med vad i statsverkspropositionen och propositionen om tilläggsstat för
år 1920 förutsattes — till belopp, i vad angår de å huvudtitlarna upp-
förda anslagen, av i runt tal för år 1920 33.2 miljoner kronor och för
år 1921 40 miljoner kronor. Härvid har då, vad angår år 1920, hänsyn
icke tagits till dyrtidstilläggen för postsparbanken och de i budgetsavseende
med nämnda inrättning jämställda verk, i avseende å vilka dyrtidstilläggs-
anslagen motsvaras av enahanda belopp å staternas inkomstsida, liksom
icke heller till vissa under åttonde och nionde huvudtitlarna beräknade,
för alldeles speciella ändamål avsedda dyrtidstilläggsanslag, såsom till
nordiska museets befattningshavare m. fl. För de affärsdrivande verken
hava med tillämpning av de grunder, som utskottet föreslår, dyrtidstill-
läggskostnaderna beräknats komma att uppgå till följande approximativt
uppskattade belopp, nämligen:

	1920	1921
för postverket	kronor 17 miljoner	18 miljoner
» telegrafverket	» 25 »	25 »
» statens järnvägar	» 83 »	87 »
» statens vattenfallsverk	» 2 »	3 »
» statens domäner	» 4 »	4.5 »

Med ledning av dessa upplysningar synes det mig möjligt att
redan nu till behandling upptaga frågan om revision i vissa delar av
de i statsverkspropositionen och propositionen om tilläggsstat för år
1920 uppgjorda inkomstberäkningarna. Visserligen finnes vid statsut-
skottets utlåtande fogad en av nio utskottsledamöter avgiven reservation,
som, om den bifalles, beräknats komma att minska dyrtidstilläggskost-
naderna för år 1920 med omkring 12 miljoner kronor, därav inemot
hälften skulle belöpa å de affärsdrivande verken. Vid uppgörandet av
de nya inkomstberäkningarna synes mig emellertid försiktigheten bjuda

att räkna med ovan först omförmälda, på utskottsmajoritetens förslag grundade kostnadssiffror.

I samband med inkomstberäkningarna stå några frågor, som beröra staternas utgiftssidor, och torde jag nu få yttra mig även däröver och jämväl i dessa ämnen i vad på mig ankommer avgiva förslag.

Först torde jag få beröra de förändringar i budgetens utgiftssidor, som, efter det förslagen till riksstat och tilläggsstat blevo förelagda riksdagen, vidtagits eller kunna förväntas bliva vidtagna. Härvid bortser jag från sådana ändringar i avseende å utgifter för kapitalökning, som utan vidare medföra motsvarande justeringar av de å inkomstsidan upptagna lånemedlen. Jag erinrar endast om, att anspråken på lånemarknaden torde komma att bliva väsentligt större än vad vid riksdagens början förutsattes. Sålunda hava av Kungl. Maj:t för bostadsfrågans lösning, för elektrifiering av statsbanelinjen Stockholm—Göteborg m. m. äskats anslag att utgå av lånemedel till belopp, som beträffande tilläggsstaten för år 1920 med nära 18 miljoner kronor och beträffande riksstaten för år 1921 med omkring 50 miljoner kronor överstiga de i de framlagda statförslagen upptagna lånebeloppen. Av de propositioner, som röra anslag av lånemedel, har visserligen den, som angår åtgärder för bostadsfrågans lösning, ännu icke av riksdagen slutbehandlats. Utgår man emellertid ifrån de anslagsbelopp, som i sistnämnda proposition äskats, och tager man i övrigt hänsyn till de jämkningar, som av riksdagen gjorts i de av Kungl. Maj:t framlagda förslagen, och till de anslag, som på grund av enskilda motioner av riksdagen beviljats, torde man emellertid kunna uppskatta nettoökningen av lånemedel för år 1920 till omkring 22.8 miljoner kronor och för år 1921 till omkring 50.5 miljoner kronor.

Vad så angår de verkliga utgifterna torde även dessa, beträffande såväl tilläggsstaten för år 1920 som riksstaten för år 1921, högst väsentligt komma att överstiga de beräknade. Förändringarna härutinnan hänföra sig, såsom redan antytts, i främsta rummet till de höjningar, som kunna förutses i de av Kungl. Maj:t föreslagna dyrtidstilläggen. Huru i avseende å tilläggsstaten för år 1920 de allmänna huvudtitelsanslagen för dyrtidstillägg, sådana de av statsutskottet beräknats, ställa sig i förhållande till de av Kungl. Maj:t i propositionen om tilläggsstat för motsvarande ändamål upptagna belopp, framgår av efterföljande tabell:

		Enl. propositionen om tilläggsstat	Enl. statsutskottets beräkningar
Andra huvudtiteln	kronor	4.2 miljoner	6.0 miljoner
Tredje »	»	0.9 »	1.5 »
Fjärde »	»	28.0 »	35.0 »
Femte »	»	19.0 »	21.0 »
Sjätte »	»	12.3 »	17.0 »
Sjunde »	»	11.6 »	13.0 »
Ättonde »	»	13.0 »	17.0 »
Nionde »	»	2.7 »	4.0 »
Tionde »	»	17.7 »	19.0 »
Summa miljoner kronor		109.4	133.5

De allmänna huvudtitelsanslagen till dyrtidstillägg å 1920 års tilläggsstat skulle sålunda komma att överstiga de beräknade beloppen med icke mindre än 24.1 miljoner kronor. Härtill skulle komma en ökning av det för dyrtidstillägg till lärare vid statsunderstödda undervisningsanstalter avsedda beloppet, approximativt beräknad till 9.1 miljoner kronor. Den sammanlagda ökningen av medelsbehovet för täckande av dyrtidstilläggskostaderna för år 1920 skulle sålunda utgöra förut omfördälda belopp, 33.2 miljoner kronor.

För år 1921 hade i statsverkspropositionen till dyrtidstillägg beräknats en avsättning av 160 miljoner kronor. Denna avsättning skulle, vid bifall till vad statsutskottet ansett sig böra förordas, komma att ökas till 200 miljoner kronor. Härav föranledes alltså en ökad medelsanskaffning av 40 miljoner kronor.

Bortsett från dyrtidstilläggen vill det synas, som om förändringarna i statförslagen i avseende å sådana utgifter, som skola täckas av andra medel än lånemedel, komma att bliva förhållandevis mindre betydande. Med hänsyn till innehållet i de av Kungl. Maj:t under riksdagens lopp i anslagsfrågor avlätna särskilda propositioner samt riksdagens i dylika frågor redan fattade beslut torde man hava att räkna med en utgiftsökning å tilläggsstaten för år 1920 av omkring 1.6 miljoner kronor, medan däremot å riksstaten för år 1921 en minskning torde kunna påräknas av cirka 1.2 miljoner kronor.

Den sammanlagda ökningen av verkliga utgifter, för vars täckande medel skola beredas, skulle sålunda utgöra å 1920 års tilläggsstat omkring 34.8 miljoner kronor och å 1921 års riksstat 38.8 miljoner kronor.

*Kassafondens
ställning.*

I årets finansplan beräknades, att kassafonden efter mottagandet av överskottet å 1919 års statsreglering skulle innehålla omkring 340

miljoner kronor. I själva verket har det emellertid nu visat sig, att kassafondens ställning bokföringsmässigt sett är väsentligt mycket gynnsammare. Enligt den av statsbokföringskommittén nu verkställda preliminära budgetsavslutningen för år 1919, vilken emellertid icke kan göra anspråk på full tillförlitlighet utan kan inrymma betydande felkällor, skulle kassafondsställningen under år 1919 hava förändrat sig på följande sätt:

Ingående balans	kr. 256,430,147: 08
Överskott och brister:	
Inkomsttitlar:	
Överskott å 1919 års	
riksstat	kr. 315,513,811: 10
Brist å 1919 års till-	
läggsstat	» 9,961,066: 30
	<hr/>
	Summa överskott » 305,552,744: 80
Utgiftstitlar:	
Överskott å 1919 års riksstat och samma	
års tilläggsstat	» 65,077,168: 72
	<hr/>
	Summa kr. 627,060,060: 60.
I anspråk tagna kapitaltillgångar:	
För 1919 års tilläggsstat	kr. 202,119,955: 00
Utgående balans	» 424,940,105: 60
	<hr/>
	Summa kr. 627,060,060: 60.

De största överskotten hava, vad inkomsttitlarna beträffar, lämnats av krigskonjunkturskatten med icke mindre än nära 193 $\frac{1}{2}$ miljoner, inkomst- och förmögenhetsskatten med över 33 miljoner, den extra inkomst- och förmögenhetsskatten med cirka 43 miljoner, stämpelmedlen med över 18 miljoner, tullmedlen med över 26 miljoner och tobaksskatten med nära 24 miljoner. Å utgiftssidan hava de största besparingarna uppstått å de å nionde huvudtitelns tilläggsstat upptagna anslagen till åtgärder i prisreglerande syfte samt till lindring i mindre bemedlades levnadsvillkor, å vilka anslag besparats respektive 41.7 samt 26.5 miljoner, medan däremot ett flertal andra anslag väsentligen överskridits.

Enligt statsbokföringskommitténs budgetssammandrag skulle alltså kassafonden vid innevarande års början hava en bokförd behållning av i det närmaste 425 miljoner kronor. Härvid är emellertid att märka, att enär vid tiden för uppgörandet av nämnda sammandrag några överskott å statens affärsverksamhet samt statens utlåningsfonder för år 1919 ännu icke till statsbokföringskommittén redovisats, hela de i riksstaten för år 1919 upptagna inkomsterna från nämnda titlar blivit i sammandraget utförda såsom brister, vilka minskat kassafondsbehållningen. Enligt från statskontorets riksbokslutsbyrå erhållna preliminära uppgifter hava emellertid postverket, telegrafverket, statens vattenfallsverk, statens domäner och statens utlåningsfonder under år 1919 lämnat ett överskott av cirka 43 miljoner kronor, därtill post- och telegrafverket bidragit med vardera omkring 1 miljon, vattenfallsverken med cirka 6.2 miljoner, statens domäner med omkring 32 miljoner och utlåningsfonderna med nära 2.8 miljoner. Statens järnvägar hava visserligen haft en förlust av inalles 11,070,939 kronor 50 öre, men denna förlust har täckts ur ett å 1920 års tilläggsstat uppfört särskilt anslag och kan därför i detta sammanhang lämnas å sido. För att erhålla en riktig bild av kassafondens ställning vid årets början bör sålunda ovan angivna belopp, 425 miljoner kronor, ökas med 43 miljoner kronor, varigenom skulle erhållas en kassafondsbehållning av 468 miljoner kronor.

Ytterligare är emellertid att märka, att hela det anslag å 25 miljoner kronor, som å 1919 års tilläggsstat bland verkliga utgifter upptagits för täckande av statens järnvägars driftförlust under nämnda år, av järnvägsstyrelsen lyftats och i enlighet därmed i statsbokföringskommitténs sammandrag upptagits såsom i sin helhet disponerat. Då det emellertid sedermera visade sig, att driftförlusten, på sätt ovan nämnts, inskränkte sig till något över 11 miljoner kronor, blev järnvägsstyrelsen enligt beslut av Kungl. Maj:t den 14 maj 1920 ålagd att till statskontoret återleverera skillnadsbeloppet. Härigenom har kassafonden ökats med nära 14 miljoner kronor, vadan kassafondsbehållningen sålunda nu kan uppskattas till omkring 482 miljoner kronor.

Bokföringsmässigt ter sig sålunda kassafondens ställning gynnsam. Såsom i årets finansplan framhållits, inrymmer emellertid kassafonden i stor utsträckning vid årets början ännu icke influtna medel. Sålunda ingår i den beräknade behållningen vid årsskiftet 1919—1920 hela den krigskonjunkturskatt, cirka 274 miljoner kronor, som inflyter först under innevarande år. På sätt i finansplanen påpekas,

ingå vidare i kassafonden överskottsmedel från de affärsdrivande verken till belopp av minst 60 miljoner kronor, vilka vid årsskiftet ännu ej inlevererats. Icke heller det oanvända beloppet av 25-miljonersanslaget till statens järnvägar, cirka 14 miljoner kronor, fanns vid årsskiftet tillgängligt i kassafonden. Enligt denna beräkning skulle sålunda den vid årsskiftet verkligt disponibla kassafondsbehållningen hava utgjort cirka 134 miljoner kronor, därav emellertid redan enligt finansplanen nära 99 miljoner kronor skulle tagas i anspråk för regleringen av 1920 års tilläggsstat. Härefter skulle sålunda såsom tillgänglig kassafondsbehållning återstå ett belopp av 35 miljoner kronor.

Vad härefter beträffar frågan, huruvida den för år 1920 fastställda ordinarie riksstaten kan komma att visa över- eller underskott, är det givetvis ännu för tidigt att därom göra några mera bestämda uttalanden. Sålunda saknas fullständigt varje material för bedömning av, huruvida och i vilken mån överskridande av utgiftsanslagen kan komma att äga rum eller besparingar å desamma kunna komma att uppstå. Även i avseende å inkomsterna råder ännu så länge i stort sett ovisshet om, i vad mån beräkningarna kunna visa sig hållbara.

Åtminstone på en punkt lär det emellertid redan nu vara klart, att det beräknade beloppet icke kommer att inflyta. Jag syftar härvid på statens affärsverksamhet. I 1920 års riksstat äro överskotten av denna verksamhet beräknade sålunda:

postverket	kronor	4	miljoner
telegrafverket	»	6	»
statens järnvägar	»	34	»
statens vattenfallsverk	»	7.8	»
statens domäner	»	28.1	»

Summa kronor 79.9 miljoner.

Så snart behandlingen av frågan om dyrtidstilläggen till befattningshavarna i dessa verk inom riksdagens vederbörande utskott fortskridit så långt, att en någorlunda tillförlitlig uppskattning av driftkostnaderna var möjlig, infortrade jag från samtliga dessa verk nya inkomstberäkningar, avseende såväl året 1920 som året 1921. De skrivelser, som jag i anledning därav fått mottaga, torde i avskrift få såsom bilagor fogas till dagens protokoll (bil. A—E). Av dessa skrivelser framgår, att från de affärsdrivande verken under år 1920 kunna påräknas allenast följande överskott, nämligen:

1920 års
riksstat.

från telegrafverket	kronor	8,000,000
» statens vattenfallsverk.....	»	8,000,000
» statens domäner	»	29,425,000
Summa kronor		45,425,000.

Varken postverket eller statens järnvägar hava däremot beräknats för år 1920 komma att lämna något som helst överskott. Fastmera har det antagits, att för år 1920 poströrelsen komme att uppvisa ett underskott av 2.2 eller eventuellt 4.2 miljoner kronor och järnvägsrörelsen en driftförlust av 19 miljoner kronor, vilken förlust emellertid av järnvägsstyrelsen ansetts kunna täckas genom taxeförhöjningar. Till dessa frågor skall jag i det följande återkomma.

Det för statsregleringsändamål påräkneliga överskottet å statens affärsverksamhet under år 1920 skulle sålunda minskas från i riksstaten upptagna 79.9 miljoner kronor till omkring 45.4 miljoner kronor och en brist i budgeten alltså uppstå till belopp av cirka 34.5 miljoner kronor.

Huruvida denna brist jämte tilläventyrs uppkommande andra underskott kan helt täckas av överskott å andra inkomstitlar kan visserligen ännu icke med bestämdhet sägas. I anledning av det gynnsamma utfallet av 1919 års statsreglering och med hänsyn därtill, att åtminstone några inkomstkällor, såsom exempelvis stämpel- och tullmedel, redan visat sig betydligt mera givande än som beräknats — under årets fyra första månader hava nämligen i stämpel- och tullmedel influtit respektive 27.2 och 50.9 miljoner kronor, medan för hela året icke beräknats mera än respektive 52 och 70 miljoner kronor — lärer emellertid den förhoppningen kunna hysas, att inkomsterna å 1920 års riksstat icke blott skola komma att förslå till täckande av utgifterna å samma stat utan jämväl tillföra kassafonden överskott.

Vad därefter angår de underskott, som beräknats komma att under år 1920 uppstå å post- och järnvägsrörelsen, vill jag såsom min bestämda uppfattning uttala, att det icke bör ifrågakomma att för deras täckande taga i anspråk skattemedel. I avseende å statens järnvägar har vid flera föregående tillfällen, såväl av chefen för finansdepartementet som inom riksdagen, framhållits, att driftkostnaderna borde bäras av trafikanterna och icke av de skattedragande. Detta torde i minst lika hög grad gälla beträffande postverket.

Under sådana omständigheter finner jag mig obetingat böra uttala min anslutning till det från järnvägsstyrelsens sida framförda förslaget, att

om trafikrörelsen ej utvecklar sig i gynnsam riktning, sådana taxeförhöjningar ske vid statens järnvägar, att åtminstone förlust å rörelsen under innevarande år såvitt möjligt undvikas. En dylik taxeförhöjning kan bliva desto nödvändigare, som av järnvägsstyrelsens skrivelse synes framgå, att, utan dylik höjning, å järnvägsrörelsen jämväl under år 1921 kan beräknas uppkomma förlust. Skulle det visa sig att genom taxeförhöjningar den erforderliga merinkomsten ej kan uppbringas, läser frågan om täckande av den eventuella förlusten få ånyo anmälas vid nästkommande års riksdag.

I avseende å postverket anser jag mig — med hänsyn till ovissheten om, huruvida den i generalpoststyrelsens skrivelse omförmälda transitersättningen verkligen under år 1920 inflyter — böra räkna med det större av de såsom driftförlust för år 1920 alternativt beräknade beloppen, eller 4.2 miljoner kronor. Med hänsyn till att postavgifterna för innevarande år redan blivit av riksdagen bestämda, är det nu icke möjligt att genom taxeförhöjningar bereda medel till täckande av denna driftförlust. En omedelbar taxeförhöjning torde för postverkets vidkommande icke heller vara så absolut nödvändig, då enligt generalpoststyrelsens beräkningar postverket, redan med de av riksdagen i år bestämda portosatserna, för år 1921 skulle lämna ett överskott, som — oavsett eventuell merinkomst genom höjning av det internationella postportot, vilken merinkomst såsom ännu oviss synes mig böra lämnas ur räkningen — av generalpoststyrelsen uppskattats till enahanda belopp som den för innevarande år beräknade bristen eller 4.2 miljoner kronor.

Då postverket emellertid, såsom av det ovan sagda framgår, för uppehållande av årets rörelse torde bliva i behov av medel, över vilka verket icke självt förfogar, till förenämnda belopp, 4.2 miljoner kronor, torde det vara nödvändigt att träffa anstalt för, att berörda belopp varder såsom rörelsekapital ställt till verkets förfogande. I analogi med vad förut vid flera tillfällen skett i avseende å statens järnvägar, tillstyrker jag alltså, att såsom tillfällig försträckning till postverket under utgifter för kapitalökning å 1920 års tilläggsstat anvisas ett förslagsanslag å högst 4.2 miljoner kronor att utgå av tillfälliga låne-medel.

Ifrågavarande försträckning bör givetvis av postverket återbetalas, såvitt möjligt av det överskott, som kan komma att uppstå å 1921 års rörelse. Då jag i det följande kommer att föreslå, att å riksstaten för år 1921 bland inkomsterna upptages överskott från postverket till ett belopp av 4.2 miljoner kronor, synes det mig under sådana omständigheter riktigtast att å utgiftssidan å samma riksstat bland utgifter för

kapitalökning för återbetalning av den tillfälliga försträckningen till postverket upptages ett förslagsanslag, högst, å enahanda belopp att utgå ur postverkets överskott. Skulle överskottet för år 1921 icke förslå till täckande av anslaget och anslaget sålunda icke kunna i sin helhet utgå, torde vad som återstår böra på liknande sätt upptagas å utgifts-sidan i nästpåföljande års riksstat.

1920 års
tilläggsstat.

Beträffande härefter regleringen av 1920 års tilläggsstat har jag redan i det föregående, under förutsättning av bifall till statsutskottets förslag i dyrtidstilläggsfrågan, beräknat ökningen i de verkliga utgifterna — i förhållande till det i statförslaget upptagna slutbeloppet — till omkring 34.8 miljoner kronor. Då det nu gäller att bereda medel för täckande av denna kostnadsökning, torde man närmast hava att undersöka, huruvida det kan anses tillrådligt att för sådant ändamål taga i anspråk kassafondstillgångar.

Jag ber därvid att få erinra om, att jag i det föregående uppskattat den vid årsskiftet 1919—1920 verkliga disponibla kassafondsbehållningen till omkring 134 miljoner kronor, därav nära 99 miljoner kronor emellertid redan enligt finansplanen skola tagas i anspråk för regleringen av 1920 års tilläggsstat. Härefter skulle alltså återstå ett belopp av 35 miljoner kronor. Emellertid är att märka, att under årets lopp torde komma att till kassafonden inflyta dels det under år 1919 uppdebiterade krigskonjunkturskattebeloppet, 274 miljoner kronor, dels ock det oanvända beloppet av det å 1919 års tilläggsstat anvisade 25-miljonersanslaget till statens järnvägar, 14 miljoner kronor, varjämte möjligen bör kunna påräknas någon inleverering av tidigare uppkomna överskott från de affärsdrivande verken. I varje fall bör kassafonden, före mottagandet av eventuellt överskott från 1920 års statsreglering, vilket här torde kunna lämnas å sido såsom i alla händelser behövt för regleringen av 1921 års tilläggsstat, alltså uppgå till minst 323 miljoner kronor. Härav skall enligt Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag för 1921 års riksstat tagas i anspråk omkring 104 miljoner kronor, varefter alltså såsom disponibel behållning skulle återstå 219 miljoner kronor.

Med hänsyn till de synnerligen stora krav, som vid en eventuell omläggning av budgetåret torde komma att ställas på kassafonden, anser jag det visserligen betänkligt att med något mera avsevärt belopp minska denna kassafondsbehållning. Då jag icke är i tillfälle att föreslå någon åtgärd, som redan under detta år skulle tillföra staten ökade inkomster, ser jag emellertid ingen annan utväg, än att det tilläggs-

belopp, som, enligt vad ovan sagts, kan komma att erfordras för regleringen av utgifterna å 1920 års tilläggsstat, tages ur kassafonden. Då den av mig verkställda uppskattningen av utgiftsökningen på riksdagsarbetets nuvarande stadium ju måste vara helt approximativ, kan emellertid någon definitiv fixering av det kassafondsbelopp, som för ändamålet behöver tagas i anspråk, icke nu göras utan lärer därmed få anstå till det slutliga uppgörandet av staten.

I avseende å inkomstsidan i 1920 års tilläggsstat är vidare att märka, att de under »A. Egentliga statsinkomster: 1. Uppbörd i statens verksamhet» upptagna inkomstitlar böra i staten utföras med samma slutsummor, som de däremot svarande dyrtidstilläggsanslagen; dock att, vad beträffar bankinspektionen, inkomstiteln av skäl, som framgår av propositionen om tilläggsstat för år 1920, bör utföras med ett belopp, som med 650 kronor överstiger anslaget för dyrtidstillägg. Vid bifall till statsutskottets förslag i ämnet torde sålunda nu ifrågavarande del av inkomstsidan i 1920 års tilläggsstat böra erhålla följande utseende:

1. Bidrag till försäkringsinspektionen	kronor 60,000
2. Avgifter för granskning av biografbilder	» 30,000
3. Inkomst av myntning och justering	» 84,000
4. Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter	» 550,000
5. Bidrag till bankinspektionen	» 70,650
6. Denatureringsavgifter	» 55,000.

I fråga om 1921 års riksstat har ökningen av utgiftsanslagen, i vad angår verkliga utgifter, av mig i det föregående uppskattats till omkring 38.8 miljoner kronor utöver vad i riksstatsförslaget upptagits, vartill för återbetalning av till postverkets förfogande å 1920 års tilläggsstat ställt rörelsekapital skulle komma ett belopp av 4.2 miljoner kronor, för vars täckande jämväl skulle tagas i anspråk andra medel än lånemedel. Det tilläggsbelopp, för vilket täckning kräves, är emellertid avsevärt större än summan av ovannämnda båda belopp, 43 miljoner kronor. På sätt framgår av de av affärsverken uppgjorda nya beräkningarna rörande driftöverskottet å deras verksamhet för år 1921, lär det nämligen vara nödvändigt att icke obetydligt sänka den nettosiffra, som i riksstatsförslaget för år 1921 utförts såsom påräkneligt bidrag till statsregleringen från kommunikationsverken och statens domäner. I statsverkspropositionen beräknades detta bidrag till sammanlagt 76,800,000 kronor, fördelat på postverket med 12,000,000 kronor, telegrafverket med 16,000,000 kronor, statens järnvägar med 12,500,000 kronor, statens vattenfallsverk med 7,600,000 kronor och

1921 års
riksstat.

statens domäner med 28,700,000 kronor. Enligt de av verken uppgjorda nya inkomstberäkningarna, vid vilka hänsyn tagits såväl till de ikraftträdande löneregleringarna för verken i fråga, som till de ifrågasatta nya grunderna för dyrtidstillägg till befattningshavare i dessa verk, skulle överskotten, såvitt nu kan bedömas, skäligen kunna uppskattas på sätt efterföljande tabell utvisar. Beträffande statens järnvägar har därvid i tabellen upptagits den på taxeförhöjningar beroende inkomst-siffra, som erfordras, för att inkomsterna skola jämnt balansera de av järnvägsstyrelsen beräknade driftkostnaderna.

Postverket:

inkomster, <i>bevillning</i>	78,200,000: —	
driftkostnader	74,000,000: —	
överskott		4,200,000: —

Telegrafverket:

inkomster	90,000,000: —	
driftkostnader	87,000,000: —	
överskott		3,000,000: —

Statens järnvägar:

inkomster	345,000,000: —	
driftkostnader	345,000,000: —	
överskott		— — —

Statens vattenfallsverk:

Statens kanalverk:

inkomster	1,250,000: —	
driftkostnader	1,050,000: —	
överskott		200,000: —

Statens kraftverk:

inkomster	14,750,000: —	
driftkostnader	8,450,000: —	
överskott		6,300,000: —

Statens vattenfallsverks fastighetsförvaltning:

inkomster	400,000: —	
driftkostnader	200,000: —	
överskott		200,000: —

Säger för statens vattenfallsverk:

inkomster	16,400,000: —	
driftkostnader	9,700,000: —	
överskott		6,700,000: —

Statens domäner:

inkomster	68,000,000: —	
driftkostnader	34,617,000: —	
överskott		33,383,000: —
	Summa kronor	47,283,000: —

Om de nya inkomstberäkningarna, vilka ju beträffande såväl post- och telegrafverken som statens järnvägar givit ett synnerligen nedslående resultat, synes mig icke mycket vara att säga. I avseende å intetdera av nyssnämnda tre verk vågar jag föreslå någon höjning i det beräknade driftöverskottet, vilket för statens järnvägars vidkommande — trots taxeförhöjningar, som ju avsetts skola för år 1921 tillföra verket en ökad inkomst av 24 miljoner kronor — skulle bliva lika med noll.

I fråga om postverket vill jag emellertid anmärka, att ehuru jag biträder det slut, vartill generalpoststyrelsen kommit, jag likväl — såsom redan förut antytts — funnit mig böra räkna på annat sätt än styrelsen gjort. Jag anser nämligen försiktigheten bjuda att icke taga hänsyn till den visserligen ifrågasatta men ännu icke bestämda höjningen av det internationella postportot, varemot jag i stället såsom inkomst för år 1921 beräknat den av generalpoststyrelsen omförmälda, möjligen redan under år 1920 inflytande gottgörelsen för transitbefordran, vilken gottgörelse jag vid uppskattningen av driftöverskottet för år 1920 funnit mig böra lämna å sido.

Vidare kan jag icke underlåta att fästa uppmärksamheten å det anmärkningsvärt låga överskott, som enligt telegrafstyrelsens beräkningar vore att förvänta å telegrafrörelsen under år 1921. I avseende härå vill jag — under hänvisning i övrigt till vad chefen för civildepartementet i ämnet anfört vid anmälan av frågan om fortsatt tillämpning av gällande telefon- och telegramavgifter (propositionen nr 49 till årets riksdag) — bestämt framhålla, att någon sänkning av de provisoriskt höjda avgifterna icke lär kunna ifrågasättas, förrän säkerhet vunnits för en väsentligt bättre avkastning av telegrafrörelsen än den för år 1921 beräknade. Fasthellre lär det kunna bliva nödigt att vidtaga en förhöjning av taxorna, åtminstone om ytterligare försämring beträffande

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 1 saml. 377 häft. (Nr 437).

driftresultatet skulle kunna antagas inträffa. I förenämnda proposition nr 49 har även förutsatts, att Kungl. Maj:t skulle äga att vidtaga de ändringar i taxorna, som av inträdda förändrade förhållanden kunde befinnas påkallade.

Det för 1921 års statsreglering påräkneliga överskottet från de affärsdrivande verken skulle sålunda nedgå från i statsverkspropositionen upptagna 76.8 miljoner kronor till i runt tal 47.3 miljoner kronor, eller sålunda med omkring 29.5 miljoner kronor. Läggas härtill den förut berörda utgiftsökningen, 43 miljoner kronor, skulle alltså totalbeloppet av de medel, vilka, utöver vad i statsverkspropositionen förutsatts, måste beredas för regleringen av 1921 års riksstat, utgöra icke mindre än 72.5 miljoner kronor.

Härvid är emellertid att märka, att, såsom förhållandena numera synas utveckla sig, i avseende å ett par inkomstitlar vissa justeringar uppåt torde kunna göras i de å riksstatsförslaget för år 1921 upptagna beloppen. Jag syftar härvid på stämpel- och tullmedel samt tobaksskatt.

Beträffande *stämpelmedlen* beräknades de för år 1919 till 40 miljoner kronor. I själva verket lämnade de emellertid för sagda år en nettointäkt av icke mindre än 58,137,468 kronor 28 öre, varigenom kassafonden tillfördes ett belopp av mer än 18 miljoner kronor. Åren 1917 och 1918 utgjorde den influtna stämpeluppbörden respektive 51.9 och 72.8 miljoner kronor. Vad innevarande år beträffar äro stämpelmedlen i riksstaten upptagna med ett belopp av 52 miljoner kronor. Såsom jag redan nämnt, hava emellertid under årets fyra första månader stämpelinkomsterna uppgått till icke mindre än cirka 27.2 miljoner kronor eller sålunda för $\frac{1}{3}$ år till mer än hälften av det för helt år beräknade beloppet, därvid emellertid är att anmärka, att i den nyss angivna summan ingår jämväl punschstämpel. Siffran för årets fyra första månader är i förhållande till motsvarande siffra för år 1919 i det allra närmaste konstant och utvisar till och med en stegring med 0.2 miljoner kronor. Icke heller kan, om man jämför stämpeluppbörden månad efter månad under detta år, någon tendens till nedgång konstateras.

Under sådana omständigheter vill det synas, som om det knappast skulle behöva möta betänklighet att höja den i riksstatsförslaget för år 1921 upptagna inkomsten av stämpelmedel, 45 miljoner kronor, med 10 miljoner till 55 miljoner kronor.

Vad därefter beträffar *tullmedlen* uppgingo de under år 1919 till 96,264,996 kronor 99 öre mot i riksstaten för nämnda år beräknade 70 miljoner kronor. Detta är ju i och för sig mindre ägnat att för-

våna, då under loppet av detta år den under världskriget starkt förminskade importen åter tog fart och det ju var att förvänta att, när importsvårigheterna bortföll, stora varumängder skulle införas för kompletterande av de under krigsåren starkt decimerade varulagren. Mera anmärkningsvärt är däremot, att den stora varuimporten fortgått jämväl under den hittills tilländalupna delen av detta år. Sålunda har under årets första fyra månader den debiterade tulluppbörden uppgått till 50.9 miljoner kronor, medan för hela året 1920 i riksstaten beräknats allenast 70 miljoner kronor.

Givetvis är det med hänsyn till tidsförhållandena ytterst vanskligt att nu, så långt i förväg, göra någon ens närmelsevis tillförlitlig uppskattning av de för 1921 påräkneliga inkomsterna av tullmedel. Vissa tecken tyda emellertid på, att varuimporten ännu under en ganska avsevärd tid framåt kommer att rätt väsentligt överstiga den, som under tiden närmast före världskriget ansågs såsom normal. I statskontorets skrivelse med inkomstberäkning för år 1921, vilken såsom bilaga fogats till årets statsverksproposition, påpekas, att man, därest normala förhållanden under de senaste åren och allt fortfarande varit rådande, borde hava kunnat för år 1921 räkna med en tullinkomst av omkring 90 miljoner kronor. Vid sådant förhållande och då tulluppbörden under tiden juni 1919—april 1920 oavbrutet varje månad så när som på december överstigit 10 miljoner kronor och under detta års första månader icke visat någon tendens till minskning utan snarare, för månad räknat, hållit sig vid högre siffror än under de sista sju månaderna av fjolåret, torde det med en viss grad av sannolikhet kunna antagas, att tullinkomsterna under år 1921, därest icke en alldeles oförutsedd vändning inträffar, icke komma att understiga 105 miljoner kronor. Jag anser mig sålunda — ehuru med stor tvekan — böra tillstyrka, att den i riksstatsförslaget för år 1921 upptagna inkomsten av tullmedel, 95 miljoner kronor, nu må ökas med 10 miljoner kronor.

I sistnämnda belopp har jag likväl ansett böra inräknas jämväl den ökning i tullinkomsterna, som föranledes av de av riksdagen beslutade höjningarna av tullsatserna å arrak och rom. Då denna ökning emellertid motsvaras av den minskning å inkomstsidan, som förorsakas av uteslutandet av inkomsttiteln punschskatt, blir för täckande av den förut omförmälda budgetbristen i själva verket genom tullmedlens höjning disponibelt endast ett belopp av 8.5 miljoner kronor.

Vad sedan angår inkomsttiteln »*Tobaksskatt*», beräknades densamma i riksstaten för år 1919 till 19,500,000 kronor men inflöt, enligt av statsbokföringskommittén lämnad uppgift, för samma år med 43,495,993

kronor 3 öre, vadan alltså å ifrågavarande titel för nämnda år uppkommit en merinkomst av icke mindre än 23,995,993 kronor 3 öre.

För innevarande år har sagda inkomsttitel beräknats till 30,000,000 kronor, men har, enligt vad från aktiebolaget svenska tobaksmonopolet inhämtats, under årets fyra första månader influtit med omkring 14.5 miljoner kronor. Skulle å samma inkomsttitel komma att under årets återstående åtta månader inflyta proportionsvis lika mycket, skulle alltså den sammanlagda uppbörden å titeln i fråga för innevarande år komma att belöpa sig till i runt tal 43.5 miljoner kronor.

Emellertid finnas vissa tecken, som tyda på, att den betydande stegring i tobakskonsumtionen inom landet, som uppstod under kristiden, är stadd på återgång; och torde med hänsyn härtill försiktigheten bjuda, att man för innevarande år räknar med en något lägre inkomstsiffra än den sist angivna. Det högsta belopp, varmed inkomsttiteln ifråga med hänsyn till dess fallande tendens torde kunna upptagas i riksstaten för år 1921, anser jag för den skull vara 38.6 miljoner kronor.

Jag föreslår alltså, att den i statsverkspropositionen upptagna inkomsten av tobaksskatt, 33.6 miljoner kronor, ökas med 5 miljoner kronor.

Efter dessa jämkningar i inkomstberäkningarna återstår att bereda medel för täckande av en budgetbrist å 49 miljoner kronor. Att för sådant ändamål lita till kassafondens tillgångar synes mig, med hänsyn till de stora belopp, som enligt mitt förslag i allt fall skulle tagas ur nämnda fond för regleringen av 1920 års tilläggsstat och 1921 års riksstat, ävensom till de krav, som under den närmaste framtiden torde komma att ställas på fonden, under inga omständigheter böra ifrågakomma. Härjämte måste det ju sägas, att då åtminstone den del av budgetbristen, som svarar mot den ökade kostnaden för dyrtidstillägg, hänförs sig till en utgift, som icke är av engångsnatur utan kan förväntas återkomma i efterföljande års statsregleringar, det lär vara riktigtast att tillse, att åtminstone denna del av bristen täckes genom inkomster, som äro påräkneliga jämväl för tiden efter år 1921.

Under sådana omständigheter synes det — trots de därmed förenade olägenheterna — svårligen kunna undgås att redan nu vidtaga åtgärder för ytterligare höjning av inkomst- och förmögenhetsskattens procenttal. I statsverkspropositionen har föreslagits, att denna skatt för år 1921 skulle utgå med 175 procent av grundbeloppet, varigenom påräknats en sammanlagd inkomst av 238 miljoner kronor, därav 233 miljoner skatt å inkomst och förmögenhet och 5 miljoner B-skatt å aktiebolag m. fl. Jag finner mig nu böra föreslå, att ovannämnda procenttal höjes med 10 till 185. Härigenom torde — med någon avrund-

ning uppåt — kunna påräknas en ökad inkomst av omkring 14 miljoner kronor, därav bortemot en halv miljon såsom B-skatt. Å riksstatens inkomstsida skulle alltså inkomst- och förmögenhetsskatten upptagas till

a. Skatt av inkomst och förmögenhet.....	kronor 246,500,000
β. B-skatt å aktiebolag m. fl.....	» 5,500,000.

För täckande av återstående brist, 35 miljoner kronor, torde det vara nödvändigt att tillgripa påläggandet av någon ny skatt, beslutad antingen vid denna eller vid början av nästinstundande riksdag. Då jag icke nu är i tillfälle att framlägga förslag i ämnet, torde, i anledning av den framskridna tiden, med framställning till riksdagen rörande den nya skatten få anstå till nästkommande år. Att under sådana omständigheter skatten icke kan träda i kraft redan vid ingången av år 1921 utan först något senare är en olägenhet, som emellertid under förhandenvarande förhållanden knappast torde kunna undvikas. Budgettekniskt synes mig saken kunna ordnas så, att å inkomstsidan i 1921 års riksstat den tillfälliga upplåningen ökas med ett belopp, motsvarande ovannämnda brist, varefter å tilläggsstaten för år 1921 dels för återbetalning av tillfälliga lånemedel anvisas enahanda belopp att utgå av skattemedel, dels ock å inkomstsidan uppföres den nya skatteinkomst, som är avsedd att beredas. Det bör emellertid uttryckligen betonas, att definitiv täckning av bristen bör ske av medel, som inflyta under det år, bristen uppstår, d. v. s. år 1921, och att det sålunda under inga omständigheter bör ifrågakomma, att till ett senare år uppskjuta återbetalningen av de tillfälliga lånemedel, som för nu ifrågavarande ändamål kunna komma att i riksstaten för år 1921 upptagas.

Då totalbeloppet av den för reglerandet av 1921 års riksstat erforderliga tillfälliga upplåningen icke kan exakt fixeras förrän i samband med statens definitiva uppgörande, framställer jag icke nu slutligt förslag i ovannämnda hänseende utan har endast velat uttala min mening om, hur saken lämpligen bör ordnas.

Jag övergår härefter till att behandla vissa specialfrågor, avseende inkomstsidan i 1921 års riksstat, vilka frågor emellertid antingen äro föranledda av eller själva föranleda motsvarande ändringar å utgiftssidan och sålunda icke påverka budgetställningen i allmänhet.

I en till riksdagen den 12 mars 1920 avlåten proposition, nr 227, har Kungl. Maj:t, i samband med framläggande av förslag till kommunal-

skattelag, bl. a. föreslagit riksdagen att *dels* antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning angående upphörande av allmänna taxeringar till bevillning av fast egendom samt av inkomst m. m., *dels ock* vid uppgörande av statsreglering för år 1921 ur riksstaten utesluta i Kungl. Maj:ts förslag till statsreglering upptagna inkomstiteln »bevillning av fast egendom samt av inkomst» och utgiftstiteln »bidrag till landsting och städer, som icke deltaga i landsting», båda till ett belopp av 4,600,000 kronor. Vid bifall till vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit skulle alltså nyssberörda inkomstitel ur riksstaten utgå, vilket jämväl skulle föranleda ändrad litterering av de tre närmast därefter följande inkomstitlarna.

I proposition den 27 februari 1920, nr 136, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om punschskatt att träda i kraft den 1 januari 1921. Nämda proposition har emellertid avslagits av riksdagen, som i stället beslutit vissa ändringar i tullsatserna på arrak och rom att träda i tillämpning vid nyssberörda tidpunkt. Vid sådant förhållande bör den i riksstatsförslaget upptagna inkomstiteln »punschskatt» å 1,500,000 kronor uteslutas, vilket emellertid, med hänsyn till vad riksdagen i ärendet uttalat, icke bör föranleda sänkning av den å utgiftssidan upptagna avsättningen till statsverkets fond av rusdrycksmedel. Riksdagens avsikt har nämligen varit, att i stället för punschskatten de ökade tullinkomster, som komme att inflyta genom de av riksdagen beslutade höjningar av tullsatserna å arrak och rom skulle tillföras ovannämnda fond. I enlighet härmed har också i det föregående vid beräkningen av den merinkomst, som för täckande av 1921 års riksstatsutgifter i allmänhet kunde påräknas av tullmedel, icke tagits hänsyn till de ökade tullinkomsterna av arrak och rom.

I samband med ifrågasatta åtgärder för främjande av bostadsproduktionen har Kungl. Maj:t i proposition den 12 mars 1920, nr 315, föreslagit riksdagen att från och med år 1921 införa en särskild hyresvärdestegringskatt att utgå enligt av Kungl. Maj:t närmare angivna grunder. Det förutsattes därvid, att varje år dylik skatt upptoges, skulle å riksstatens utgiftssida uppföras ett reservationsanslag till understöd för uppförande av bostadshus till samma belopp som inkomstiteln, att utgå direkt av denna titel. I enlighet härmed föreslogs också i den till riksdagen på civildepartementets föredragning avlätna propositionen nr 314 bland annat, att för år 1921 skulle under femte huvudtiteln till understöd åt kommuner m. fl. för uppförande av vissa bostadsbyggnader anvisas ett reservationsanslag å 6,500,000 kronor, att direkt utgå av hyresstegringskattemedel. Å riksstatens inkomstsida bör alltså, vid bifall

till vad i ovannämnda proposition föreslagits, uppföras en ny inkomsttitel, benämnd hyresvärdestegringskatt, vilken titel lämpligen torde kunna i riksstaten införas under »A. Egentliga statsinkomster. I. Skatter: 3. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:» samt utmärkas med särskild littera.

I statsverkspropositionen förutsattes, att postsparbanken skulle från och med år 1921 uppföras å riksstaten sålunda, att under sjunde huvudtiteln skulle beviljas ett reservationsanslag till upprätthållande av postsparbankens verksamhet, medan å inkomstsidan skulle upptagas en däremot svarande ny inkomsttitel »Inkomster av postsparbanksrörelsen». Såväl anslaget som inkomsttiteln beräknades i statsverkspropositionen till 954,000 kronor. Sedermera har emellertid riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen nr 331 därom gjorda framställning, bestämt anslaget till postsparbanken för år 1921 till 718,995 kronor. Till detta belopp bör alltså motsvarande inkomsttitel nu jämkas.

Slutligen ber jag att få nämna, att jag från riksgäldskontoret fått mottaga följande promemoria:

»Riksgäldskontoret har år 1918 till arméförvaltningen utbetalat vissa å 1918 års tilläggsstat, dels under fjärde huvudtiteln, dels under titeln »Förlag till statsverket», anvisade anslag, att utgå av tillfälliga lånemedel.

Å vissa av dessa anslag har arméförvaltningen under år 1919 återbetalat följande belopp:

å anslaget IV G: 2	»Täckande av förskjutna kostnader för vissa i samband med 1914 års härordning beslutade byggnadsföretag vid armén».....	kr.	0: 50
» » XVII: 5	Förlag till statsverket: »Täckande av förskjutna kostnader för inköp av vissa furageartiklar»	»	815,874: 95
» » XVII: 6	»Täckande av förskjutna kostnader för anskaffande av vissa slag av förnödenheter»....	»	5,508,029: 53
			Kr. 6,323,904: 98.

Ovanstående återbetalning har i riksgäldskontoret bokförts å konto: »Fonden för amortering av tillfälliga lånemedel».

Då anslagen i fråga i verkligheten utgöra endast förskott till arméförvaltningen, böra de belopp, som av arméförvaltningen återbetalats, redovisas i riksstaten i likhet med vad fallet varit med exempelvis Svenska Linberedningssällskapets år 1920 återbetalda anslagsbelopp av motsvarande natur. (Anslaget å 1918 års tilläggsstat XX: 3.)

Alltså föreslås att i 1920 års tilläggsstat uppföres

dels å inkomstsidan å titel: »I anspråk tagna kapitaltillgångar, återbetalning av vissa under IV:de och XVII:de huvudtitlarna å 1918 års tilläggsstat anvisade anslag» att utgå av tillfälliga lånemedel kronor 6,323,904: 98,

dels å utgiftssidan ett anslag under titeln: »Utgifter för kapitalökning, återbetalning av tillfälliga lånemedel» å samma belopp, att utgå av andra statsinkomster.»

Mot det i promemorian upptagna förslaget, som ju allenast innebär en redovisning i riksstaten av vissa av riksgäldskontoret utbetalda, sedermera ersatta förskott och sålunda icke påverkar budgetsställningen, har jag icke något i sak att erinra. Åt framställningen till riksdagen i ämnet torde emellertid böra givas en något annan formulering än i promemorian ifrågasatts, varjämte vid redovisningen i riksstaten av beloppet i fråga detsamma för undvikande av öretal i riksstaten torde böra jämnas till 6,323,905 kronor.

*Bokföringen
av vissa ut-
gifter.*

I sammanhang med de frågor, som röra nya inkomstberäkningar m. m., ber jag vidare att ånyo få beröra ett spörsmål, som redan varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning men som torde vara av den beskaffenhet, att de från Kungl. Maj:ts sida vidtagna åtgärderna böra bringas till riksdagens kännedom. Jag syftar härvid på frågan rörande bokföringen av sådana utgifter, som, ehuru de rätteligen böra belasta budgeten för visst år, icke hunnit utbetalas och bokföras under det år, de avse.

I detta ämne anförde statskontoret i skrivelse den 15 januari 1920 följande:

»I skrivelse den 5 innevarande månad har statsbokföringskommittén meddelat, att kommittén, i syfte att finansdepartementet snarast möjligt må kunna erhålla erforderlig kännedom om statsverkets ställning vid utgången av nyss tilländalupna år, hade att, så fort sig göra låter, avlämna sammanställningar såväl över inkomstillflödet som över riksstatsanslagens belastning under år 1919. Enär det i sådant hänseende vore nödvändigt att december månads kassarapporter skyndsamt bleve till kommittén avlämnade, utbad sig kommittén största möjliga tillmötesgående härutinnan från statskontorets sida.

I detta sammanhang påpekade kommittén att, i mån som de särskilda riksstatsanslagens belastning reglerades under årens lopp, därigenom att vid varje månadsskifte verkställdes de omföringar, vilka av en eller annan anledning kunde påkallas, avslutningen av december månads räkenskaper ej behövde kräva någon avsevärt längre tidrymd, än vad fallet vore vid övriga månadsskiften. Under sådant förhållande tillkomme nämligen vid utgången av december månad utöver den vanliga månadsavslutningen endast de av vissa anslags natur betingade omföringarna till titeln 'Utgiftsrester'. Dessa omföringar berörde emellertid, enligt vad kommittén vidare anført, endast de bestämda anslagen samt de förslagsanslag, vilka ej återkomme i det nya årets riksstat, för de fall att å dessa anslag utgifter förekomme, vilka ej hunnit verkställas under det gångna räkenskapsåret, dock under förutsättning att dessa utgifter kunde till siffran fastslås. Av flera budgettekniska skäl borde ett klumpvis och approximativt reserverande av medel under titeln 'Utgiftsrester' icke ifrågakomma. Utgifter från förslagsanslag kunde verkställas under det nya året, utan hinder av att detta års riksstat ej upptog anslagen i fråga. Särskilda konton borde i så fall uppläggas för dessa anslag och utgifter härå be-

handlas på enahanda sätt som utbetalningar från reservationer å föregående års anslag, vilka icke funnes i årets riksstat upptagna.

Därefter har kommittén i skrivelse den 8 januari, i anledning av till kommittén ingången förfrågan om innebörden av kommitténs uttalande i nyss refererade cirkulär den 5 dennes, att utgifter från förslagsanslag kunde få verkställas under det nya året, utan hinder därav att detta års riksstat ej upptog anslagen i fråga, till fullständigande och förtydligande meddelat, *dels* att en sådan utbetalning själfallet endast kunde få avse sådana utgifter, som obestriddigen skolat utgå av respektive anslag, om utbetalningen medhunnits under det gamla året, exempelvis på grund av föreskrift i kungl. brev eller förordning, och *dels* att den i cirkuläret lämnade anvisningen om uppläggande av särskilt konto endast hade avseende å det rent bokföringstekniska förfarandet i det utbetalande verkets räkenskap och icke vidrörde frågan, hur i den centrala budgetredovisningen och rikshuvudboken sådana eventuella utgifter skulle belasta anslagen.

I anledning av vad statsbokföringskommittén sålunda anfört har statskontoret tagit under övervägande, huru avslutningen av ett års räkenskaper skulle kunna fortskyndas, ehuru alltjämt under det nya årets första månader såväl på grund av ankommande nådiga brev som i följd av andra förhållanden utgifter måste bestri- das, vilka hänföra sig till det föregående årets riksstat.

Därvid förekommer till en början, att *rena förslagsanslag, som jämväl finnas upptagna med oförändrat ändamål i det nya årets stat*, utan olägenhet kunna och alltjämt plägat belastas med utgifter, som avsett det föregående året; och vad reservationsanslag beträffar, har man städe förfarit så, att man, sedan vid årsskiftet uppkommen besparing tillförts det följande årets anslag eller, om anslaget icke vidare förekomme i riksstaten, besparingen reserverats å särskild titel, verkställt de utbetalningar, som icke medhunnits under det gamla året, från: i förra fallet det genom besparingen förstärkta anslaget titel och i det senare fallet från reservationens titel.

Däremot kan tvekan uppstå beträffande utbetalningar från *förslagsanslag, vilka betecknats 'högst'*. Men icke heller här synes något hinder böra möta att låta utbetala medel under det nya året efter det räkenskapen för det förra avslutas, så länge utgiften håller sig inom det belopp, som hade skolat utgå, om utgiften medhunnits under det gångna året. I huvudsak enahanda är förhållandet med *förslagsanslag, vilka icke finnas i det nya årets rikstat upptagna*. I bägge de senast nämnda fallen erfordras endast, att man i det nya årets räkenskap upplägger ett konto för det förra årets anslag och därå bokför sådana utgifter, som obestriddigen skolat utbetalas från respektive anslag, om utbetalningen medhunnits under det gamla året. Då vid årsskiftet kassafonden vid räkenskapsavslutningen tillförts dessa belopp, kommer vid följande årsavslutning kassafonden att få avbördas sig så mycket som förut tillförts fonden. Eller, med andra ord, man betraktar i detta avseende de två åren såsom en enhet. Vad som för det ena året för mycket tillförts fonden och för litet belastat anslaget till följd av att en obestriddig utgift icke hunnit utbetalas under året, får fonden vid avslutningen av det följande årets räkenskap automatiskt vidkännas.

Vad slutligen angår dylika senkommande men oundgängliga utbetalningar från *bestämde anslag*, så har motsvarande belopp vid årsskiftet tillförts vederbörande besparingsfond, vadan denna fond fått just så mycket mera än den skolat bekomma, *Bihang till riksdagens protokoll 1920. 1 saml. 377 häft. (Nr 437.)*

om utbetalningen medhunnits under det år densamma avsett. I sådana ej synnerligen ofta förekommande fall torde, i stället för användande av kontot 'utgiftsrester', medlen kunna utanordnas direkt från besparingsfonden, där de ju ligga reserverade.

Enligt hittills gällande föreskrifter och räkenskapsformulär hava i regel utgifter, som avsett det föregående årets anslag, men vilka icke hunnit utbetalas förr än någon tid — understundom flere månader — in på det nya året, omförts till den av statsbokföringskommittén omnämnda hjälptiteln 'utgiftsrester'. Dessa omföringar, vilka måste grunda sig på noggrann utredning, hava emellertid visat sig mycket tidsödande för utgiftsbyråernas revisorer, vilka just vid denna tid på året äro synnerligen överhopade med anordningsärenden, varför arbetet icke kunnat medhinnas förrän flere månader av det nya året förgått. Detta har medfört, att räkenskaperna icke kunnat avslutas i så god tid, som nu av statsbokföringskommittén ifrågasättes, och som naturligen är en förutsättning för att den översikt över anslagsbelastningen, som riksdagen begärt och statsbokföringskommittén hittills verkställt skall kunna framläggas kort efter årsskiftet.

Visserligen kan, såsom av det ovan anförda framgår, budgetredovisningen, om den skall upprättas kort efter årsskiftet, icke bliva lika exakt som förut men då det nu, i trots härav, anses önskligt, att nyssnämnda översikter, liksom för övrigt räkenskapernas avslutande, må ske långt tidigare än nu är möjligt, får statskontoret för att i viss mån underlätta detta önskemåls realiserande hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes bemyndiga statskontoret att, när utgifter, tillhörande ett visst budgetår, icke hinna under samma år utbetalas och bokföras, avföra dem i nästkommande års räkenskaper, nämligen

dels beträffande 'förslagsanslag, högst', och sådana förslagsanslag, vilka icke finnas i det nya årets riksstat upptagna, från ett konto för det föregående årets anslagstitel;

dels beträffande bestämda anslag från vederbörande besparingsfond;

därvid i fråga om 'förslagsanslag, högst' och bestämda anslag skall iakttagas, att summan av de under bägge åren avförda utgifter för ett och samma anslag icke överskrider det anvisade beloppet.»

Då statskontorets förslag ju påtagligen icke åsyftade vare sig någon förändring av naturen hos de olika slagen av riksstatsanslag eller någon annan modifikation i sättet för deras disponerande än som ur rent bokföringsmässig synpunkt kunde anses påkallad, fann sig chefen för finansdepartementet böra tillstyrka förslaget i fråga. Genomförandet av detsamma syntes honom nämligen vara ägnat att verksamt bidra till realiserandet av det sedan länge hysta önskemålet om erhållande av åtminstone preliminära budgetsavslutningar väsentligt tidigare efter utgången av visst budgetår än hittills kunnat ske. På hans tillstyrkan blev också statskontorets förslag den 13 februari 1920 av Kungl. Maj:t bifallet.

Utän att nu vilja föreslå någon framställning till riksdagen i ämnet, har jag likväl, i enlighet med en av ordinarie departementschefen

därom uttalad önskan, ansett mig böra begagna tillfället att, då utdrag av dagens protokoll lärer böra fogas till den proposition till riksdagen, om vars avlåtande jag strax skall hemställa, bringa de av Kungl. Maj:t på hans föredragning vidtagna åtgärderna till riksdagens kännedom.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställde föredragande departementschefen, att Kungl. Maj:t ville, med återkallande av tidigare gjorda förslag, i den mån de strede mot de här nedan framställda, föreslå riksdagen

Departements-
chefens hem-
ställan.

A) beträffande tilläggsstaten för år 1920

upptaga de under rubriken »Uppbörd i statens verksamhet» uppförda inkomstitlarna med följande belopp, nämligen:

1. Bidrag till försäkringsinspektionen.....	kronor	60,000
2. Avgifter för granskning av biografbilder	»	30,000
3. Inkomst av myntning och justering.....	»	84,000
4. Patent- och varumärkes- samt registrerings- avgifter	»	550,000
5. Bidrag till bankinspektionen	»	70,650
6. Denatureringsavgifter	»	55,000;

B) beträffande riksstaten för år 1921

ej mindre utesluta de i statsverkspropositionen upptagna inkomstitlarna »Bevillning av fast egendom samt av inkomst, *bevillning*», å 4,600,000 kronor och »Punschskatt, *bevillning*», å 1,500,000 kronor

än även uppföra nedannämnda inkomstitlar på följande sätt, nämligen

dels bland »Egentliga statsinkomster»

under »I. Skatter»:

3. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:

a. Inkomst- och förmögenhetsskatt, *bevillning*:

α. Skatt å inkomst och förmö- genhet	246,500,000	
β. B-skatt å aktiebolag m. fl....	5,500,000	252,000,000

b.	Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, <i>bevillning</i>	200,000	
c.	Stämpelmedel, <i>bevillning</i>	55,000,000	
d.	Lastpenningar, <i>bevillning</i>	800,000	
e.	Hyresvärdestegringskatt, <i>bevillning</i>	6,500,000	
4. <i>Tullar och acciser:</i>			
a.	Tullmedel, <i>bevillning</i>	105,000,000	
c.	Tobaksskatt, <i>bevillning</i>	38,600,000	
	och under »III. Inkomster av postsparbanksrörelsen»		718,995
	dels bland »Inkomster av statens produktiva fonder»		
	under »I. Statens affärsverksamhet»:		
1. <i>Postverket:</i>			
	inkomster, <i>bevillning</i>	78,200,000	
	driftkostnader	74,000,000	
	överskott		4,200,000
2. <i>Telegrafverket:</i>			
	inkomster	90,000,000	
	driftkostnader	87,000,000	
	överskott		3,000,000
3. <i>Statens järnvägar:</i>			
	inkomster	345,000,000	
	driftkostnader	345,000,000	
	överskott		— —
4. <i>Statens vattenfallsverk:</i>			
a. Statens kanalverk:			
	inkomster	1,250,000	
	driftkostnader	1,050,000	
	överskott		200,000

b. Statens kraftverk:		
inkomster	14,750,000	
driftkostnader	8,450,000	
överskott.....		6,300,000
c. Statens vattenfallsverks fastighetsförvaltning:		
inkomster	400,000	
driftkostnader	200,000	
överskott.....		200,000

Säger för statens vattenfallsverk:

inkomster	16,400,000	
driftkostnader	9,700,000	
överskott		6,700,000

5. *Statens domäner:*

inkomster	68,000,000	
driftkostnader	34,617,000	
överskott.....		33,383,000

dels ock bland »I anspråk tagna kapitaltillgångar»:

under »II. Uppkomna av lånemedel»:

2. Återbetalning av vissa under fjärde huvudtiteln och titeln »Förlag till statsverket» å 1918 års tilläggsstat anvisade anslag	6,323,905;
---	------------

C) anvisa

dels å tilläggsstaten för år 1920 bland »Utgifter för kapitalökning» under titel »Tillfällig försträckning åt postverket» för täckande av nämnda verks driftförlust under år 1920 ett förslagsanslag, högst, att utgå av tillfälliga lånemedel, å kronor 4,200,000;

dels ock å riksstaten för år 1921 bland »Utgifter för kapitalökning», att täckas av andra statsinkomster än lånemedel, under titel »Återbetalning av tillfälliga lånemedel»

ej mindre till återbetalning av tillfällig försträckning åt postverket för täckande av verkets driftförlust under år 1920 ett förslagsanslag, högst, att av verkets överskott direkt utgå, å kronor 4,200,000

än även till återbetalning av vissa under fjärde huvudtiteln och titeln »Förlag till statsverket» å 1918 års tilläggsstat anvisade anslag, ett förslagsanslag, högst å kronor 6,323,905; samt

D) besluta, att inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1921 skall utgå med 185 procent av de i 19 § förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt stadgade grundbelopp.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Hellenius.

Bilag A.**Inkomstberäkning rörande postverket.**

»Till herr statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet.

Med anledning av herr statsrådets skrivelse den 29 innevarande maj med anmodan inkomma med kortfattad ny beräkning rörande påräkneliga driftöverskott vid postverket för åren 1920 och 1921 får jag vördsamt meddela, att man, med ledning av de förhållanden, som varit rådande under årets fyra första månader, och under förutsättning, att rörelsen icke visar någon mera avsevärd nedgång vid ikraftträdandet av de nya portoförhöjningarna, nu torde våga räkna med, att postverkets inkomster *under år 1920* komma att uppgå till cirka 68,300,000 kronor. I denna summa ingår emellertid även ett belopp av 2,000,000 kronor, utgörande beräknad gottgörelse från främmande postförvaltningar för transitbefordran av post genom Sverige under krigsåren. Då likviderandet av nämnda fordran står i visst samband med frågor, som torde komma att avgöras vid den världspostkongress, som under nästkommande oktober månad skall sammanträda i Madrid, torde man icke kunna påräkna ifrågasavarande likvid förr än efter kongressbesluten och i följd härav torde medlen icke med säkerhet kunna beräknas inflyta till svenska postverket under år 1920. I så fall torde man kunna påräkna att erhålla beloppet under år 1921, vid vilket förhållande inkomstsiffran för detta senare år kommer att höjas i motsvarande mån.

Mot förenämnda inkomstsiffrorna svara utgifter, som med ledning av förhållandena under tiden januari—april 1920 och under aktgivande på vad som efter uppgörandet av senaste inkomstberäkning för året tillkommit ävensom den ifrågasatta höjningen av dyrtidstilläggen, nu anses böra beräknas till 70,500,000 kronor. Vid beräkning av dessa utgifter är hänsyn icke tagen vare sig till den reglering av poststationsföreståndares och lantbrevbärarens avlöningsförhållanden, som kan bli en följd av pågående utredning angående dessa förhållanden, eller till någon förhöjning av postbefordringsavgifterna på järnväg utöver vad Kungl. Maj:t medgivit för år 1919.

För år 1920 skulle således uppstå ett underskott å postverkets rörelse av cirka 2,200,000 kronor, eller, under förutsättning av att nämnda transitsättning icke inflyter under året, 4,200,000 kronor.

För år 1921 torde inkomsterna, likaledes under förutsättning, att icke rörelsen väsentligt nedgår på grund av den sista portoförhöjningen eller på grund av andra omständigheter, som icke nu kunna förutses, kunna beräknas till 78,200,000 kronor. Däri ingår jämväl ett belopp av 2,000,000 kronor, utgörande beräknad merinkomst

genom höjning av det internationella postportot. Man torde numera kunna räkna med ett sådant belopp, då den förenämnda världspostkongressen givetvis kommer att behandla frågan om portoförhöjningar och man möjligen kan förutsätta, att de beslut, som komma att fattas, träda i tillämpning under förra delen av år 1921.

Vad utgifterna för sistnämnda år beträffar, har det icke ansetts möjligt att nu ingå i någon mera detaljerad granskning av de olika utgiftstitlarnas belopp. Sådana jämkningar, som förorsakats av ändrade bestämmelser eller dylikt, hava dock givetvis företagits. Utgifterna torde således kunna beräknas till

det i riksstaten upptagna beloppet	kronor 68,800,000
vartill kommer <i>dels</i> skillnaden mellan det nu ifrågasatta dyrtidstillägget och det förut beräknade	» 4,800,000
<i>dels ock</i> merutgifter å vissa utgiftstitlar	» 400,000
	eller tillhopa kronor 74,000,000.

Icke heller här är någon höjning av järnvägspostbefordringsavgifterna utöver vad som medgivits för år 1919 beräknad, ej heller är någon större marginal lämnad för eventuell höjning av ersättningen till poststationsföreståndare och lantbrevbärare.

Under angivna förutsättningar bör alltså för år 1921 uppstå ett överskott å postverkets rörelse av 4,200,000 kronor, vartill, därest den förut omtalade transitgottgörelsen inflyter till postverket först under år 1921, skulle läggas ytterligare 2,000,000 kronor. Stockholm den 31 maj 1920.

JULIUS JUHLIN.»

*Bilaga B.***Inkomstberäkning rörande telegrafverket.**

»Till herr statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet.

Jämlikt herr statsrådets skrivelse den 29 maj 1920 får jag härmed vördsamt överlämna en kortfattad ny beräkning rörande de påräkneliga driftöverskotten vid telegrafverket för åren 1920 och 1921.

Inkomsterna.

Inkomsterna för år 1920 beräknades av telegrafstyrelsen i skrivelse den 17 november 1919 till omkring 85,000,000 kronor. Med ledning av inkomsterna under årets fyra första månader torde man kunna påräkna en inkomst under år 1920 av 88,000,000 kronor.

För år 1921 kan man ej beräkna större inkomstökning i förhållande till år 1920 än 2,000,000 kronor varför inkomsterna under år 1921 böra beräknas till samma belopp, som telegrafstyrelsen i skrivelse den 17 november 1919 ansett erforderligt, eller 90,000,000 kronor.

Utgifterna.*Avlöningar.**Ordinarie personal.*

För 1:sta halvåret 1920 beräknas åtgå 4,680,000 kronor. Härtill kommer den 1 juli 1920 en månads lön enligt gamla staten; denna beräknas till 500,000 kronor. Beträffande 2:dra halvåret har lön till ordinarie personal enligt nya staten beräknats uppgå till 15,223,000 kronor per år med den personal, som finnes den 1 juli. 2:dra halvåret har därför beräknats medtaga 7,650,000 kronor. Summa för år 1920 12,830,000 kronor.

Med beräkning av ökat antal ordinarie tjänster samt ökning i löneklasser kan avlöningen för den ordinarie personalen under år 1921 ej upptagas till lägre belopp än 16,000,000 kronor.

Extra personal.

För första halvåret 1920 beräknas åtgå 6,500,000 kronor, och torde för 2:dra halvåret komma att medtagas lika stort belopp som för det första, eller 6,500,000 kronor.

För år 1921 torde utgifterna i jämförelse med år 1920 ej behöva ökas med större belopp än 1,000,000 kronor och sålunda komma att uppgå till 14,000,000 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 1 saml. 377 häft. (Nr 437.)

Kallortstillägg, övertidsersättning och gratifikation m. m. beräknas för år 1920 till 800,000 kronor och för år 1921 till 1,000,000 kronor.

Pensioner m. m.

Kostnaderna för 1:sta halvåret 1920 komma att uppgå till omkring 382,000 kronor. För 2:dra halvåret bortgår bidraget till telegrafverkets pensionsinrättning — 200,000 kronor —. I stället ökas den kostnad, som motsvarar nuvarande fyllnadspensioner till ungefär det dubbla eller till omkring 135,000 kronor. Övriga poster under denna rubrik bliva lika med de i staten upptagna. Således blir kostnaden under denna rubrik för år 1920 omkring 632,000 kronor.

För år 1921 beräknas kostnaderna under denna rubrik uppgå till omkring 520,000 kronor.

Omkostnader.

Utgifterna under denna rubrik måste enligt under första kvartalet gjord erfarenhet angående materialpris och arbetskostnader för första halvåret 1920 beräknas till 13,000,000 kronor. För andra halvåret torde visserligen någon minskning vara att förvänta i utgifterna för beklädnad, men å andra sidan komma utgifterna att stiga såväl för sjukvård som för stationers och linjers underhåll. Sjukvård skall av telegrafverket bekostas för hela personalen, och arbetarnas avlöningar komma att höjas vid ingående av nytt avtal från den 1 juli. Kostnaderna för 2:dra halvåret kunna därför ej beräknas till mindre än 14 à 15 miljoner kronor. Summan för år 1920 bör då för att erhålla ett avrundat tal i slutsumman sättas till 27,738,000 kronor.

För år 1921 kunna utgifterna beräknas möjligen stanna vid samma belopp, som motsvarar kostnaden under 2:dra halvåret 1920, eller 30,480,000 kronor.

Dyrtidstillägg beräknas för år 1920 till 25,000,000 kronor och

för år 1921 till 25,000,000 kronor.

Således beräknas summan av utgifterna för år 1920

till	kronor 80,000,000
och för år 1921 till	kronor 87,000,000

Driftöverskott.

År 1920: Inkomster	kronor 88,000,000
Utgifter	» 80,000,000
Driftöverskott	kronor 8,000,000
År 1921: Inkomster	kronor 90,000,000
Utgifter	» 87,000,000
Driftöverskott	kronor 3,000,000

Stockholm den 31 maj 1920.

HERMAN RYDIN.»

Bilaga C.**Inkomstberäkning rörande statens järnvägar.**

»Till herr statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet.

I anledning av herr statsrådets skrivelse av den 29 maj rörande de påräkneliga driftsöverskotten vid statens järnvägar för år 1920 och 1921 har jag verkställt en givetvis helt approximativ omräkning beträffande först 1920 års ekonomiska resultat. Hänsyn har därvid tagits dels till uppnådda resultat under årets gångna räkenskapsmässigt kända månader, dels till de ändringar i personalkostnaderna, som direkt och indirekt följa av träffade beslut och den ifrågasatta höjningen av dyrtidstilläggen till ett belopp av 83 miljoner kronor, dels ock i viss mån till redan inträdd och ytterligare befarad prisstegring för bränsle.

I skrivelse den 13 december 1919 ha *utgifterna* beräknats till kronor + 314,000,000

Motsebar minskning på grund av:

Diverse åtgärder för utgifternas minskning » — 15,000,000

Motsebar ökning på grund av:

Högre bränslekostnader januari—april ¹⁾ » + 2,400,000

» » maj—december » + 11,600,000

Höjda normallöner inkl. ej ordinarie personal » + 9,300,000

Högre övertidsersättning » + 1,000,000

Ändrade tjänstgöringsbestämmelser » + 2,000,000

Ökade dyrtidstillägg (83.0—68.7) » + 14,300,000

Summa kronor 339,600,000

I samma skrivelse ha *inkomsterna* beräknats till » 321,000,000

Under årets första månader har visserligen inkomstresultatet blivit något gynnsammare, än vad denna siffra förutsätter. På grund av tydligt vikande tendens hos trafikrörelsen och de stora tal, varmed man vid nuvarande taxenivå rör sig, synes dock icke rådligt räkna med en större totalinkomstsiffra för året, än den som förut och ovan nämnts, såvida ej genom ytterligare taxeförhöjningar någon merinkomst av trafiken kan skapas. Då riksdagen emellertid starkt betonat, att direkt driftsförlust på statens järnvägar skall om möjligt undvikas, torde dock, ifall trafikrörelsen ej utvecklar sig i gynnsam riktning, en erforderlig taxeförhöjning

¹ Konsumtionspriset för lokomotivbränslet har härvid antagits till 170 kronor per ton evalverat till stenkols genomsnittliga bränslevärde, men är det tydligt, att denna siffra är utomordentligt oviss och kan komma att väsentligt överskridas.

få vidtagas, så att täckning för ovan beräknade utgifter kan erhållas. Jag anser alltså att såväl inkomster som utgifter för år 1920 böra upptagas till ett belopp av 340,000,000 kronor och alltså vid numera så väsentligt förändrade förutsättningar förut i riksstaten för statens järnvägar beräknad behållning utgå.

I skrivelse av den 5 december 1919 hade järnvägsstyrelsen under vissa förutsättningar föreslagit, att den behållna inkomsten för år 1921 skulle beräknas på följande sätt:

Inkomster	330	miljoner kronor
Driftkostnader	298	» »
Överskott.....	32	» »

I statsverkspropositionen upptages motsvarande belopp med:

Inkomster	318.0	miljoner kronor
Utgifter	305.5	» »
Överskott	12.5	» »

Den av styrelsen föreslagna behållningen motsvarade årsräntan av den för statens järnvägars räkning använda delen av statsskulden. Styrelsen erinrade om ovissheten i de gjorda förutsättningarna för kalkylen och anmälde sin avsikt att i början av maj månad ingå med en reviderad beräkning, under förutsättning att några för beräkning av 1921 års behållning viktiga faktorer då kunde vara närmare kända.

Den av herr statsrådet lämnade eventuella siffran för dyrtidstilläggets storlek ger visserligen någon hållpunkt för beräkning av personalkostnaderna, men å andra sidan äro en hel del andra faktorer, som äro bestämmande för 1921 års ekonomiska resultat, såsom det allmänna trafikkonjunkturläget, bränsleprisets storlek m. m. fortfarande helt ovissa. Vid anförda förhållande har omförmälda reviderade beräkning ej kunnat utföras. Då nu emellertid, som av ovan sagda framgår, en väsentlig stegring av personalkostnaderna inträtt utöver vad styrelsen för sin del på sin tid beräknat samt jämväl en försämring i bränslemarknaden inträtt, synes det mig lämpligast, att inkomster och utgifter för år 1921 upptagas till samma belopp som för år 1920 endast ökat med den högre utgiften för dyrtidstillägget eller avrundat till 345 miljoner kronor. Stockholm den 1 juni 1920.

AXEL GRANHOLM.»

Bilaga D.**Inkomstberäkning rörande statens vattenfallsverk.**

»Till herr statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet.

Härmed får jag vördsamt överlämna nedanstående reviderade beräkning av statens vattenfallsverks driftöverskott för åren 1920 och 1921.

	År 1920	År 1921
Kanalverk:		
inkomster	kr. 1,150,000	kr. 1,250,000
driftkostnader	» 1,000,000	» 1,050,000
överskott	kr. 150,000	kr. 200,000
Kraftverk:		
inkomster	kr. 13,500,000	kr. 14,750,000
driftkostnader	» 5,800,000	» 8,450,000
överskott	kr. 7,700,000	kr. 6,300,000
Fastighetsförvaltning:		
inkomster	kr. 350,000	kr. 400,000
driftkostnader	» 200,000	» 200,000
överskott	kr. 150,000	kr. 200,000
Säger för statens Vattenfallsverk:		
inkomster	kr. 15,000,000	kr. 16,400,000
driftkostnader	» 7,000,000	» 9,700,000
överskott	kr. 8,000,000	kr. 6,700,000.

Vid beräkningen har tagits vederbörlig hänsyn därtill att en betydande del av avlöningarna och dyrtidstilläggen för statens vattenfallsverks tjänstemän bör påföras anläggningskostnaderna för pågående nybyggnader och således icke inverkar på driftöverskottets storlek.

Så länge kraftstationen vid Motala och förbindelseledningen mellan Trollhätte- och Älvkarleby-näten icke äro färdiga, måste man räkna med en betydande bränsle- kostnad vid ångreservstationen i Västerås även under år med normal vattentillgång i Dalälven. För innevarande år blir emellertid ifrågakvarande bränslekostnad jämförelsevis mindre betydande till följd av de särskilt gynnsamma vattenförhållandena i Dalälven under detta år. Huru dessa förhållanden komma att ställa sig under år

1921 kan icke nu med säkerhet förutsägas, varför en avsevärd bränslekostnad måst upptagas i beräkningen för sistnämnda år. Till följd av bränsleprisens stegring har denna kostnad nu beräknats 1,000,000 kronor högre än enligt den förut överlämnade beräkningen. Stockholm den 1 juni 1920.

I vattenfallsdirektörens frånvaro:

AXEL EKWALL.

Axel Jacobson.

*Bilaga E.***Inkomstberäkning rörande statens domäner.**

»Till herr statsrådet och t. f. chefen för kungl. finansdepartementet.

Sedan herr statsrådet i skrivelse den 29 dennes anmodat mig att, med beräkning av ett dyrtidstillägg av i runt tal 4,000,000 kronor för år 1920 och 4,500,000 kronor för år 1921, inkomma med ny beräkning rörande de påräkneliga driftöverskotten vid statens domäner för åren 1920 och 1921, får jag härmed värdsamt lämna nedanstående beräkning däröver.

I underdånig skrivelse den 11 december 1919 har domänstyrelsen beräknat domänfondens bruttoinkomster av skogsmedel för år 1920 till 50,400,000 kronor. Sedan numera nya uppgifter inkommit från skogsförvaltningen, anser jag mig kunna beräkna ifrågavarande skogsmedel till följande belopp:

Övre Norrbottens distrikt	kr.	4,496,900
Nedre Norrbottens »	»	6,200,000
Skellefteå »	»	4,462,200
Umeå »	»	5,132,600
Härnösands »	»	6,096,400
Mellersta Norrlands »	»	3,611,900
Dalarnas »	»	10,424,900
Bergslagsdistriktet	»	2,241,200
Stockholm—Gävle distrikt	»	2,567,800
Östra distriktet	»	2,782,300
Västra »	»	3,031,500
Smålands distrikt	»	3,632,900
Södra distriktet	»	2,128,300

Säger kr. 56,808,900.

Vad domänfondens utgifter för år 1920 beträffar, upptogs de i det av Kungl. Maj:t den 19 december 1919 fastställda generalförslaget angående driftkostnader under år 1920 för statens domäner till 28,000,000 kronor, vari ingick dyrtidstillägg med en beräknad kostnad av 3,500,000 kronor. På grund av herr statsrådets ovan åberopade skrivelse bör sistnämnda post ökas med 500,000 kronor.

Så vitt nu kan bedömas torde en ökning av driftkostnadsbeloppet bliva erforderlig även av en annan anledning.

Vid avgivandet av det underdåniga generalförslaget för år 1920 voro nämligen förhållandena sådana, att styrelsen icke ansåg sig böra begära medel till kolning och avverkning av kolved i Norrland. Förhållandena hava dock sedan dess

så förändrats, att jag numera anser det vara förmånligt för statsverket, att kolningarna återupptagas. Kostnaderna härför ävensom för avverkning av kolved beräknas komma att uppgå till i runt tal 1,000,000 kronor. Därjämte håller jag före, att avverkning och därmed sammanhängande transport av virke, särskilt brännved, böra kunna i ej så obetydlig grad utsträckas utöver den i generalförslaget beräknade omfattningen. Merkostnaden härför torde kunna beräknas likaledes till omkring 1,000,000 kronor.

Å andra sidan anser jag, att försäljningarna av skogsalster böra kunna beräknas med 1,200,000 kronor överstiga de av överjägmästarna gjorda, här ovan angivna beräkningarna, varigenom skogsmedlens bruttobelopp skulle komma att uppgå till i runt tal 58,000,000 kronor.

På grund av det anförda anser jag mig nu kunna beräkna domänfondens inkomster och utgifter för år 1920 till följande belopp:

Skogsmedel	kr.	58,000,000	
Arrendemedel för jordbruksdomänerna	»	1,925,000	kr. 59,925,000
Driftkostnader			» 30,500,000
vadan domänfondens överskott för år 1920 skulle bliva	kr.		29,425,000.

Vad åter 1921 års inkomster och utgifter beträffa, hava dessa tidigare beräknats till 60,000,000 respektive 30,817,268 kronor. På grund av de sedan dess stegrade priserna på virkesmarknaden kunna skogsförsäljningsmedlen numera beräknas till 66,000,000 kronor. Men å andra sidan synes det mig erforderligt att höja även det beräknade utgiftsbeloppet *dels* med 1,800,000 kronor, motsvarande skillnaden mellan den av domänstyrelsen beräknade kostnaden för dyrtidstillägg, 2,700,000 kronor, och den av herr statsrådet i skrivelsen den 29 maj angivna kostnaden, 4,500,000 kronor, *dels ock* med i runt tal 2,000,000 kronor för mötande, av stegrade arbetskostnader i allmänhet.

För år 1921 skulle sålunda domänfondens inkomster och utgifter kunna beräknas till följande belopp:

Skogsmedel	kr.	66,000,000	
Arrendemedel för jordbruksdomänerna	»	2,000,000	kr. 68,000,000
Driftkostnader			» 34,617,000
på grund varav domänfondens överskott för år 1921 skulle bliva ..	kr.		33,383,000.

Stockholm den 31 maj 1920.

KARL FREDENBERG.»